

Білоус О.В.
старший викладач кафедри географії.
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ В МАЛИХ ГРУПАХ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ УЧІННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Не викликає сумніву той факт, що для сучасного суспільства потрібні такі фахівці, які б вирізнялись логічним мисленням, високим рівнем саморегуляції, вмінням раціонально розподіляти робочий час, а також вміти виробляти власні продуктивні прийоми та способи розв'язання різноманітних задач, пов'язаних з реалізацією обраної мети. Розуміння своїх сильних та слабких сторін, а також усвідомлення зв'язку стилю з факторами, що його зумовлюють, є однією з умов оптимізації навчальної діяльності. Це важливо тому, що реалізація власного потенціалу в досягненні високих результатів у навчальній діяльності залежить від специфічних особливостей сформованого стилю учіння. На думку Є.О. Клімова [1], індивідуальний стиль діяльності є індивідуально-своєрідною системою психологічних засобів, які усвідомлено або стихійно використовує людина з метою найкращого урівноваження своєї індивідуальності з предметними зовнішніми умовами діяльності.

Згідно класифікації англійських вчених П. Хоні та А. Мамфорда [5], за стилем учіння студентів можна поділити на чотири типи: «Активіст», «Мислитель», «Теоретик», «Прагматик». Розроблений цими вченими тест дозволяє виявити переважаючий стиль учіння. Опитувальник «Стиль саморегуляції – 98» В.І. Моросанової [3] дозволяє діагностувати розвиток індивідуальної саморегуляції та її індивідуального профілю, що включає показники планування, моделювання, програмування, оцінки результатів, а також показники розвитку регуляторно-особистісних властивостей – гнучкості та самостійності.

Так, «Активісти» отримують задоволення від вирішення задач, що потребують максимального напруження, проте їм часто не вистачає терпіння виконувати діяльність, пов'язану із закріпленням знань та навичок. Тому для них доцільно застосовувати широкий діапазон завдань та уникати одноманітної діяльності. «Мислителі» приділяють багато уваги збору та аналізу інформації, спочатку розмірковують, а потім діють. Ураховуючи ці особливості, їм потрібно відводити багато часу для роздумів, надавати можливість працювати у власному темпі без жорстких строків. «Теоретики» вирішують проблеми крок за кроком, об'єднують розрізнені факти в теорію, мають схильність до системного мислення, вирішують проблеми від «простого до складного». Для них дуже важливим є структурування матеріалу, логічність та послідовність його викладу, використання інструкцій. «Прагматики» представляють тип студентів, які діють швидко та впевнено, постійно шукають нові ідеї та реалізують їх при першій можливості, надають перевагу конкретним крокам для вирішення реальних задач. Тому доцільно підбирати завдання із можливістю практичного застосування теоретичних знань.

Відомо, що під час групової роботи активізується діяльність всіх без виключення її учасників. При використанні групової діяльності створюються певні умови у навчанні, за яких студенти, знаючи сильні та слабкі сторони притаманного їм способу реалізації учіння, могли б опанувати певну стратегію навчання та сприймати адекватні впливи зовнішніх умов (характер навчального процесу) з метою її

оптимізації. Суттєвим чинником, що прискорює формування гармонійного стилю учіння, є спеціально організовані умови навчання, що враховують особливості стильової поведінки студентів [4]. Різноманіття індивідуально-психологічних властивостей студентів зумовлює необхідність утворення і виокремлення їх груп для здійснення диференційованого навчання. У ході групової роботи доцільно розподіл завдань, ролей між групами або між їх членами всередині кожної групи, і студенти отримують можливість виконувати ту частину роботи, яка більш за все відповідає їх стилям учіння. В.С. Мерлін та Є.О. Клімов [1, 2] вказували, що індивідуальний стиль краще за все формується при виконанні таких навчальних завдань, які можуть бути однаково успішно виконані різними способами і прийомами.

Так, для «Активістів» передбачається широкий діапазон задач і видів діяльності, що дозволяють формувати цілеспрямованість і наполегливість; «Мислителі» мають змогу працювати у власному темпі, водночас у них формується вміння швидко знаходити рішення в умовах групової взаємодії; для «Теоретиків» передбачається використання проблемних ситуацій для розвитку вміння знаходити нестандартне рішення у процесі розв'язання творчих задач; а у «Прагматиків» розвивається здатність до використання теоретичних положень при поясненні явищ, а також глибина та критичність мислення. Слід зазначити, що групову форму роботи можна проводити у вигляді семінарів, практичних занять, навчальних екскурсій та конференцій. Комплектування малих навчальних груп має здійснюватись з дотриманням таких вимог: психологічної сумісності членів групи; дієвості створеної групи. Крім того, доцільно проаналізувати зміст навчального матеріалу з конкретної теми і скласти до неї перелік базових знань та вмінь, підготувати завдання для групової роботи з урахуванням особливостей стильової поведінки студентів та завдання для діагностики їх навчальних досягнень.

Список використаних джерел

1. Клімов Е.А. Індивідуальний стиль діяльності в залежності от типологических свойств нервной системы / Е.А. Клімов. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1969. – 278 с.
2. Мерлин В.С. Очерк интегрального исследования индивидуальности / В.С. Мерлин. – М. : Педагогика, 1986. – 254 с.
3. Моросанова В.И. Стилевые особенности саморегулирования личности / В.И. Моросанова // Вопросы психологии. – 1991. – № 1. – С. 121 – 127.
4. Музичко Л.В. Особистісні чинники формування індивідуального стилю учіння студентів економічних спеціальностей: дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / Музичко Людмила Володимирівна. – К., 2009. – 20 с.
5. Honey P., Mumford A. The manual of learning style. Maidenhead: Peter Honey, 1992.

Французан Н.О.,
*вчитель хімії Кіровоградського
обласного навчально-виховного комплексу
(гімназія-інтернат – школа мистецтв)*

ВИБІР ОПТИМАЛЬНИХ ФОРМ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ

Сучасний стан розвитку суспільства, потреба оновити сфери соціальної та духовної складової життя потребують якісно нового рівня освіти, такого, який би мав